

CESTY K EVERESTU

PRSTEM NA MAPĚ

„*Tentokrát nechceme, aby to bylo o penězích,*“ vykládal Jirka. Znal jsem ho už dlouho, udělali jsme spolu pár reportáží z jejich předchozích bláznivě dobrodružných cest. Věděl jsem o něm, že s nějakou malou firmičkou natočili film, který vyhrál nějakou japonskou festivalovou cenu. Ten člověk se mi od prvního okamžiku líbil, jako kdybych ho znal celý život. Byl to ten typ, na kterém jsem si dovedl představit, jak bych mohl vypadat za dvacet let. A přitom jsem měl tak trochu strach, že tak vypadat opravdu budu. Ale popravdě řečeno se mi na takovou cestu moc nechtělo. A proto jsem se nijak zvlášť do sestavy expedice netlačil. Jediné, co mě k tomu čas do času postrčilo, bylo, když Jirka říkal, že tam musím za každou cenu jet. Patřilo to k jeho hektické povaze, že to tak myslel jenom ve chvíli, kdy mě viděl. Ovšem i to se počítá. O lidech, co pojedou s náma, jsem měl jenom mlhavé představy. Viděli jsme se na setkání v jejich minifirmě. Seděli jsme namačkaní kolem konferenčního stolku a někdo pořád Jirkovi telefonoval. Ten druhý, Džef, pro jistotu odjel už na podzim do Indie. Miloval Indii, protože byl poloviční Ind. Už dřív jsem si všiml, že většina lidí, co hodně cestují, si nejvíc oblíbila země, jejichž obyvatelé vypadají jako oni. Cítí se tam víc doma *"Tady je trasa,"* vysvětloval hekticky Jirka, *"půjdeme pěšky, všichni to asi znáte." "Je to na mačky?" "Jak se kdo cejtí." "Tahat se s nima jenom kvůli jednomu dni je nesmysl, ne?" "Ale bez nich tam můžeš bejt k ničemu."* Vysvětloval trasu na mapách oxeroxovaných z National Geographic. Byly tam vrstevnice, souřadnice, kilometry a křížkem značené vrcholy pětitisícovek, šestitisícovek, sedmiček a osmiček. Musel jsem se smát taky. V tu chvíli jsem byl šťastný. Všechno, co bylo nějak spojené s cestováním, bylo lepší než život tady v Čechách. Porada končila a všichni se rozcházelí do svých domovů. Už se ochladilo a vzpomně jsem si, že nemám žádnou bundu. *"Máš nosit péřovku, jako v horách,"* vyplísnil mě Jirka. *"To je ale zbytečněj luxus!" "Ty nemáš péřovku?"* vyjel na mě udiveně Jirka. *"A jak tam chceš jet?" "Ve větrovce, a pod ní si vezmu svetr." "Zakroutil nevěřičně hlavou. "Počkej chvíli." "Stoupnul si ke skříni zády, takže jsem neviděl, co z ní vyndává. "Já nevím ty kluku čím jsi mi tak sympatickej." "Držel v ruce krásnou péřovku HUMI, včetně kapucy, kapsiček, dvojitého zipu a všech těch ostatních věcí. "Vyzkoušej si to. Já si vezmu svojí starou. Chci jí tam dotrhat." "Nechtělo se mi zkoušet si jí, nějak jsem tušil, že by si to mohl rozmyslet. "Sedí mi dobře," řekl jsem hned. "Podívej se do zrcadla." "Já nevím, jak má bejt dlouhá, co myslíš ty." "Jo, sedí ti. Tak co mi za ní dáš." "Tak řekni, co chceš?" "Nakonec mi jí dal za to, že se o nich zmíním v tom článku.*

ODDECHOVÝ ČAS

V sobotu jsem konečně začal balit. Dokoupil jsem ještě karimatku s hliníkovou fólií, nůž, pláštěnku, něco do lékárníčky, ale ještě musím na poslední chvíli sehnat sluneční brýle a sandály, aby to všechno bylo kompletní. Když jsem sbalil bāgl, zjistil jsem, že má kolem patnácti kilo, začal jsem shánět něco jako těžítka, abych to neměl moc lehké. Hodila by se mi motoristická baterka s přepínáním na signání blikání a zářivku, která by mi pomohla udělat z Himalájí fotografický ateliér, ale zatím nevím, jestli si ji vezmu. Naposledy jsem se na tak velkou cestu vydal před pěti lety - a pamatoval jsem si to přesně, protože to bylo přelomové datum. V té době se z neznámého plátku stal uznávaný magazín, všechny jeho cíle a sny o penězích, kvalitě a kvantitě se splnili, ale nějaké jiné, těžko pojmenovatelné věci se změnili natolik, že jsem byl přesvědčený o tom, že jsem potřeboval oddechový čas. Ještě jsem nevěděl, že stejně jsou na tom i ostatní - po pěti letech budování kapitalismu.

TÁTOVY GENY

Snad jsem se o tibetský buddhismus začal zajímat už před stoletími a ty geny se na mě přenesly skrz tátu, kdo ví? Jisté je, že mé cesty tímhle směrem naviguje něco, co si v lepších chvílích ani neuvědomuju. Proč ve mně tak přežívá vzpomínka na to, jak jsem jako malý kluk spal u rodičů v ložnici a táta měl na stole cestopis od Hanzelky a Zikmunda Světadíl pod Himalájem? Seděli jsme se Zikmundem a Jirkou v klubu novinářů, měli tam schůzku a ani nevěděli, že se tam sejdem, když jsem mu to pak poprvé řekl. *"A to ve vás zůstane už napořád,"* řekl mi pak milý pan Zikmund, zatímco Jirka ještě o projektu cesty do Himaláje neměl ani tušení. Až mnohem později, když jsme začali shromažďovat peníze, a plány nabyly konkrétních obrysů jsem začal cílevědomě sbírat podklady o Nepálu. A Jirka mi přinesl svůj výsledek sbírání podkladů pro cestu do Tibetu. Bylo tam několik výstřižků z novin, užitečných i neužitečných, knížky německého horolezce Harrera o tom jak žil v Tibetu na dvoře dalajlámy, podle kterch se teď natočil film *SEDM LET V TIBETU* s Bradem Pittem v hlavní roli a životopis posledního dalajlamy který musel emigrovat, a tak dále...

PAS A PENÍZE

Budíček v pět mi začísl sekyrku do hlavy. Seděl jsem u toho jejich stolu s nepřítomným pohledem a rozčuchanýma vlasama, zatímco se sjížděli první účastníci zájezdu. Mohu říci, že už dlouho jsem se takhle blbě neprobudil. Vysoký starší pán s athosovskou bradkou si hned zapálil dýmku. *"Dobrý den pane, ktereipak vy jste?"* přivítal je Jirka. *"Já jsem ti říkala, že je to blázen,"* odpověděla dáma, která pána přivezla, načež Jirka uvařil kafe a odněkud donesl čerstvé pečivo. Seděli jsme a srkali a pak se během pár minut maličká místnost zaplnila tak, že se tam nedalo otočit. Chaos tváří, hlasů, bágků. O čtvrt hodiny později podle plánu dorazil autobus. Byl to krásný německý mercedes s kouřovými skly a vysokým těžištěm, který se těma ucpanýma, úzkýma a křivolakýma pražským uličkama ani nemohl prosoukat. *"Tak honem honem, na nic nezapomeňte,"* pobízel Jirka a sám jako první nesl do autobusu plato s balíčky salámu pod celofánem. *"Všichni si ještě jednou zkontrolujte pas a peníze,"* promluvil ještě v nastoupeném autobuse, *"všechno ostatní si můžete v Nepálu koupit, ale bez pasu a peněz jste v prdeli."* Všichni si zkontrolovali pas a peníze a pochopitelně nikomu nechybělo nic. Zatímco jsme se rozjížděli Prahou a venku přšelo a bylo smutno, usínal jsem, ale pořád nemohl usnout a třeštila mi hlava ani tak né z toho včerejšího piva jako ze sýrové pomazánky, kterou mě "brácha" naučil dělat, a jak jsem nemohl usnout, myslel jsem na dceru Aničku a ženu Janu, obě jsem je viděl, jak se na sebe smějou, možná se smály na mě a najednou jsem hrozně chtěl, aby byly tady. Budil jsem se s různými přestávkami a při pomýšlení na další pití, které se provozovalo na zádi autobusu, se mi dělalo zle. Německo, do kterého jsme nepozorovaně vjeli, bylo ošklivé sešněrované sítí dálnic a ve městě každá křižovatka opatřená semaforem. Jediný rozruch způsobil nabouraný mercedes, takový ten nablýskaný aut'ák fotříka z továrny, který si si stejně za pojistku koupí nový. Vypadalo to, že v Německu už Němci nepracují, protože na letišti ve Frankfurtu všechny práce dělali samí Indové, Turci a jejich míšenci. Přijeli jsme tam nesmyslným betonovým komplexem letiště. které rozdělením nadjezdů a podjezdů připomínalo lág - A1, A2, A3 a tak dále. Při vjezdu na kruhový objezd Jirka sršel vtípem: *"Takže jsem vám to tady ukázali, stihli jsme přijet na letiště včas, takže tohle je v pořádku, to už je všechno a vracíme se zpátky do Prahy, abychom mohli jít už zítra do práce."* Skutečně jsme nabrali zpáteční směr, ale pak vyjeli o patro výš. Jirka na to: *"Tady budeme teď dělat pomalá kolečka, a protože autobus má něco s převodovkou, budete za jízdy průběžně vyskakovat."* Zastavili jsme na jednom z nástupišť a nastal typický rumraj, ve kterém si každý nejdřív vyštrachal svůj bág a pak ho naložil na přistavené vozíky a čela další

pokyny. Zničehonic se Jirka zeptal: "*Neviděl jste někdo náhodou takovej ten modrej ba'oh?*" Všichni jsme to brali jako nejlepší ze vtipů, které nám zatím řekl. "*Fakt jste ho neviděli? Kdo ho nakládal do autobusu?*" ptal se pořád bezstarostně. "*Kdo poslední zamykal!?*"

AIR BAKLAŽÁN

"*Připravte si pasy,*" upozorňoval Jirka ve vestibulu, "*a hlavně si překontrolujte, jestli máte letenky.*" Na hurónský smích asi je zvyklý. To už má Air Bangladěš hodinu zpoždění, posedáváme na kožených sedačkách a občas se někdo zvedne a zdánlivě ledabyle, bezcílně a náhodně si udělá procházku, která jen tak mimochodem končí zrovna pod elektronickou tabulí s odlety. Jedna holka má horečku, pár lidí z naší expedice někam zmizelo a já se nemůžu zbavit dojmu, že jsem na něco zapomněl. Dokonce mi zní v uších, že se mám dostavit na informace, protože mě někdo shání. Když v nějakém offizu zazvoní telefon, trhne se mnou podmíněný reflex a pak mě píchne u srdce. Byl to fakt nejvyšší čas k odjezdu.

"*Dej si,*" pobízí mě Zdeněk a přistrkuje ke mně pětilitrový umělohmotný kanystr s vínem, tak si přihnu. Kanystr putuje kolem celé skupiny ještě několikrát a hladina nezadržitelně klesá. Zdeněk se srovnává s informacema četbou poslední Mladé fronty, která bude opravdu poslední na příštích pětatřicet dní. Konečně Air Bangladěš začne blikat na světelné tabuli. Protahujeme se turniketem a pokračujeme po eskalátorech do podzemí, odkud se startují lety. "*Pamatuješ, jak si tu Jarda hrál na Meresjeva?*" "*Byl nadranej jak broky a vylezl ty schody po rukách.*" Jakmile jsme se dostali do prostoru pro odlety, přibylo to spousta Bangladěšanů, anebo jak někdo říkal Baklažánů, a Džef viditelně ožil. Druhému šéfovi expedice začaly svítit oči jak stolní lampičky, oblékl si svisle pruhované indické látky, co se podobají pyžamu a najednou bylo vidět, že s těma dlouhýma vlasama do culíku, vousama do špičky a špičatýma rysama tváře je poloviční Ind. U turniketů do Dháky, hlavního města Bangladěše, se jako první šikoval důstojný chlápek s prošedivělýma skráněma a armádou svých manželek a dcer, které se pod vahou okrasného zlata a zavazadel pomalu skláněly k matičce zemi. Pár dalších, mladších a neutrálnějších rodin se šikovalo hned za nimi. "*Ten se má,*" komentoval někdo, když si šejk, nebo kdo to byl, štěknul na jednu z manželek, ať mu poponese ranec. "*Myslíš? Chtěl bys je všechny živit?*" "*Dej mi napít.*"

BACHA NA ÚCHYLA

Do letadla jsme se dostali, když už se stmívalo. Jsou tu sedadla pro dva u okýnka, pak pro pět a potom zase pro dva. Trup se dvěma chodbičkama připomínal spíš parník než letadlo. Úplně napravo ode mě seděl divný chlapík v celodžínovém oblečku a celou dobu si listoval erotickými časopisy, přičemž trochu slintal, nebo to aspoň tak vypadalo. Měl takové ustrašené pohyby, letenku do Bangkoku a všeobecné opovržení všech sousedů, kteří se od něj odtahovali. První skutečný úchyl mého života. "*Bacha na toho úchyla,*" řekl Zdeněk sotva mě to napadlo. Měl jsem radost, že jsem zareagoval o něco rychleji, tak se má reportér zachovat vždycky. "*Ted' to je všechno sranda, ale tak za dva tři dny se poznáme, to teprve uvidíme jakej kdo je, otestujeme, jaký jsou ostatní a vyzkoušíme taky sami sebe,*" prorokoval Jirka.

JEJICH ŠVORCOVÁ

V Dháce nás pustili jenom do tranzitu. Seděli tu desítky muslimů v bílých hábitech, Íránky, kterým vyčuhovalo z černého šátku jenom jedno oko, přes které ještě měly brýle. Chodil jsem tranzitní halou a těch pár hodin trávil tak, že jsem kradl lidem tváře. Zatím skupinka českých turistů v klimatizovaném rohu klidně dopíjela druhý kanystr vína, sledujíc přitom televizi s plamenným proslovem jednoho z vůdců národa. Ve městě, do kterého nás nepustili, probíhaly právě oslavy nějakého svátku. Řeč, kterou vůdce lidu horoval, zněla, jako když si malé děti hrají na to, že mluví cizím jazykem a říkají slova a věty, které nemají smysl. Kadence hovoru

byla "tatata". Davy aplaudovali s fanatickým potleskem a když se v té řeči neřeči ozvalo "Bangladéš" změnil se fanatický potlesk na frenetický. "To je hrozný," řekl horolezec na to. "Že se takhle nechaj zmanipulovat." "Zase maj život strašně jednoduše," zkoušel jsem oponovat, "to je dobrý a tohle špatný a basta." "Z toho mám právě strach, že je lehké může někdo zmanipulovat." Nevím přesně proč čím mě tenhle rozhovor dráždil. "Měl jsem jednoho kamaráda v Pakistánu," spustil jsem, "superčlověka, ale když jsem se ho ptal na Rushdieho, řekl: "Když ho uvidím, tak já ho tak," a přešel si prstem výmluvně po krku. "Hm, to je vono," přitakal horolezec. A v televizi dál řečnila nějaká ženská, která jako v tranzu vykřikovala "Bangladéš, Bangladéš, Bangladéš," a lidi to po ní opakovali. "No jo, a co taková Švorcová," napadlo někoho, ale horko bylo i přes klimatizaci tak silné, že se nikomu nechtělo odpovídat.

SKUPINOVÁ PŘIRÁŽKA

Protože jsme měli skupinu rozdělenou na dvě letadla do Káthmandů, první skupinka odešla deset minut po termínu svého odletu pro jistotu do odbavovací haly. Displej sice nic nehlásil, ale při pohledu na hodinky lidé lehce nervózněli. Asi po dvou hodinách se konečně něco začalo dít. Přistání bylo dobré, asi hodně dobré na zdejší poměry, protože Nepálci a ti co jako Nepálci vypadali, začali tleskat, což jsme my bílí komentovali smíchem se stopami pozdní nejistoty. Drželi jsme se v hloučku a pomalu postupovali vpřed tím globálním tunelem, který vede z každého letiště v každé zemi k celnímu odbavení. Je pravda, že v takovém Švýcarsku ten tunel zdobí modely hodiněk, v Africe možná fotografiemi řvoucího lva a v Nepálu může být - hádejte asi tak co? Na konci tunelu seděli pod obrazy krále s královnou dva celníci. Jirka vybral pasy a dal jim je všechny, aby se to urychlilo. Úředníci bystře odhadli, že jsme skupina, která namísto skupinové slevy obdrží skupinovou přírážku dvacet dolarů. Úředníci měli dobrý den a bylo to na nich vidět. Jen jeden se nerad fotografoval a vždycky když už se mi podařilo zaostřit, otočil se, až nakonec úplně odešel.

LEGENDY KOLEM NÁS

"Hlavně nepodnikejte nic samostatně," varoval nás Džef ještě než jsme vstoupili na skutečnou nepálskou půdu. "A připravte se, že teď něco zažijete. Dávejte si pozor na bágly a foťáky." Čekal už tam na nás přistavený autobus, složili jsme bágly na hromadu a ještě dřív než snad se dotkly nepálské půdy, vyřítili se ze všech stran snědí chlapíci a ty bágly si rozebrali. My bojácnější jsme se s nimi o své věci přetahovali, ale snadno nás odzbrojili věnečky z barevného kvítí, ve kterém ovšem převládala oranžová, které nám navlékali přes hlavu. Až v okamžiku, kdy jsme byli okradeni a vyzdobeni, dozvěděli jsme se, že tihle patří k těm, co pro nás přijeli z hotelu. Hotel se jmenuje Ganéš. Ganéš byl syn boha Šivy, kterému otec ve vzteku usekl hlavu a pak se mu synka zželelo, ale nemohl ho zachránit jinak, než mu nasadit hlavu sloní. Všechno je v Nepálu opředeno legendami jako staré domy v Evropě divokým psím vínem - to je zkušenost prvního kroku.

MĚSTO TŘPYTU

Tady všechny expedice začínají. „Legenda praví, že na místě káthmánského údolí bývalo obrovské jezero. Žili v něm uctívání hadi - polobozi v čele s hadím králem. Moudrý světec Višpati rozsel do hlubokých vod semena lotosu a uprostřed temně modré hladiny vyrašil lotosový květ, který přilákal poutníky. Zavítal i bódhisattva Maňdžúrší, který se zřekl nirvány a kouzelným ohnivým mečem rozřal neprostupné řetězy hor a rozevřel cestu vodnímu proudu,“ píše Soňa Thomová v knize Nepál, království pod Himálajem. Jiná, pragmatičtější historika vypráví, že kdysi tu bylo jezero. Pastevci žili v okolních horách, až přišel potulný mnich a poradil horalům, aby vodu z jezera odvedli. Ať prokopají ve skále na jihu otvor, voda začne odtékat a koryto si sama zvětší. Jisté je, že název hlavního města Nepálu Káthmándú je odvozen z názvu dřeva stromu "káth". Dříve se jmenovalo Kantipur, Město třpytu, Zářící město.

